

Regelrådet är ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket vars ledamöter utses av regeringen. Regelrådet ansvarar för sina egna beslut. Regelrådets uppgifter är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Näringsdepartementet

Yttrande över Ett års förlängd giltighetstid för undersökningstillstånd (utkast till proposition)

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet finner att konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Innehållet i förslaget

I utkastet till proposition föreslås ändringar i minerallagen (1991:45).

Ändringarna anges innebära att giltighetstiden för undersökningstillstånd som var giltiga den 1 juli 2020 och som fortfarande är giltiga den 9 juni 2022 ska förlängas med ett år. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 10 juni 2022.

Skälen för Regelrådets ställningstagande

Bakgrund och syfte med förslaget

Det anges i konsekvensutredningen att det i utkastet till proposition föreslås ytterligare ändringar med anledning av de svårigheter som spridningen av sjukdomen covid-19 innebär för prospekteringsföretagen att utföra undersökningsarbeten inom den lagstadgade tiden. De föreslagna ändringarna anges innebära att samtliga undersökningstillstånd som var giltiga den 1 juli 2020 och som fortfarande är giltiga den 9 juni 2022 ska gälla i ytterligare ett år. Det anges att förslaget ska möjliggöra att undersökningar ska kunna slutföras så att betydande ekonomiska investeringar inte riskerar att gå förlorade.

Vidare anges att det vid årsskiftet 2020/21 fanns det 550 gällande undersökningstillstånd. Motsvarande siffra för årsskiftet 2019/20 var 586, och 2018/19 fanns det 623 gällande undersökningstillstånd. Sett över en tioårsperiod anges antalet undersökningstillstånd ha halverats. Enligt uppgifter från Bergsstaten fanns det 585 gällande undersökningstillstånd den 10 december 2021. Av dessa beräknas ca 406 undersökningstillstånd omfattas av förslaget.

Det anges också i remissen att hittills har åtgärder med anledning av covid-19 vidtagits i fråga om undersökningstillstånd vid två tillfällen. Dels genom propositionen Förlängd giltighetstid för undersökningstillstånd och införandet av nya bestämmelser i minerallagen den 1 juli 2020 (prop. 2019/20:183), dels genom propositionen Undersökningstillstånd och införandet av nya bestämmelser i minerallagen den 1 mars 2021 (prop. 2020/21:67). Det anges att genom de ändringar som föreslagits i dessa propositioner har undersökningstillstånd som var giltiga den 1 juli 2020 och som fortfarande var giltiga den 1 mars 2021 fått ett års förlängd giltighetstid. Därmed kan de undersökningstillstånd som omfattades av ändringarna ha en sammanlagd maximal giltighetstid om 16 år i stället för 15 år.

Därutöver anges att pandemin nu har pågått under cirka två års tid och även om restriktionerna och rekommendationerna nu har lättats i Sverige och i vissa andra länder är det troligt att pandemin kommer att fortsätta att påverka gruvbranschen under lång tid framöver. Enligt uppgifter från Sveriges geologiska undersökning (SGU) var prospekteringsaktiviteten i Sverige 2020 något mindre än föregående år. Merparten av prospekteringen utgjordes av gruvnära prospektering, dvs. prospektering inom eller i närheten av en befintlig gruva. Enligt SGU är det sannolikt så att prospekteringsinsatser som kräver längre resor har prioriterats ned och att sådan prospektering blivit lidande även under 2021. Antalet gällande undersökningstillstånd minskade 2020 jämfört med året innan. Det anges att mineralprospektering delvis är beroende av internationell expertis och konsulter som ofta behöver bedriva sitt arbete på plats i Sverige, vilket innebär att prospekteringsbolagen påverkas inte bara av restriktioner och rekommendationer i Sverige, utan även av restriktioner och rekommendationer i andra länder. Detta anges innebära att även om de nationella restriktionerna och rekommendationerna har lättats under perioder de gångna åren så har möjligheten att genomföra prospektering påverkats negativt av situationen i andra länder. De rådande förhållandena anges därmed innebära att tid då undersökningsarbete skulle ha kunnat bedrivas har gått förlorad. Detta gäller oavsett i vilket skede i undersökningsarbetet en tillståndshavare befinner sig. För de företag som är i slutfasen av prospekteringsarbetet riskerar många års arbete och betydande investeringar att gå förlorade om de inte får möjlighet till ytterligare förlängning. För de företag som befinner sig i tidigare skeden av prospekteringsarbetet och därmed har möjlighet att ansöka om ytterligare förlängning är en ansökan om förlängning förenad med arbete för tillståndshavaren. Om ansökan avslås kan det innebära ytterligare arbete för tillståndshavaren i form av ett överklagande. Det innebär att den som vill ansöka om förlängning också måste ha resurser för att göra det.

Regelrådet konstaterar att förslag som gäller undersökningstillstånden och hur dessa påverkas av pandemin har inkommit till Regelrådet vid tidigare tillfällen. Regelrådet yttrade sig den 28 oktober 2020 över ett tidigare förslag på området (se Regelrådets yttrande 2020-311).

Regelrådet gör följande bedömning. Beskrivningen är utförlig och tydlig.

Regelrådet finner redovisningen av bakgrund och syfte med förslaget godtagbar.

Alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd

I remissen anges att om den rådande situation för prospekteringsbolagen inte skulle beaktas riskerar detta att minska Sveriges attraktivitet för investeringar i prospektering och som attraktiv gruvnation. Sverige anses spela en betydande roll för den EU-inhemska malmproduktionen. Ett hållbart nyttjande av Sveriges mineral tillgångar anges vara av stor betydelse för Sverige. Svensk gruv- och mineralnäring anges vara, en av de viktigaste basnäringarna i Sverige med betydelse för Sverige som land, i det regionala och lokala perspektivet samt utanför Sveriges gränser. Det anges handla om arbetstillfällen, välfärd och utvinning av mineral och metall som är viktiga för en grön omställning. Därutöver anges det i remissen att förslaget, som det är utformat, inte bedöms medföra fler arbetsdagar i fält och att det inte omfattar arbetsplaner och övriga tillstånd som är kopplade till en undersökningsverksamhet. Detta anges innebära att möjligheten för markägare och innehavare av särskild rätt att komma med invändningar mot arbetsplaner inte påverkas av ändringarna.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns en beskrivning av effekter av om ingen reglering kommer till stånd. Beskrivningen är på en övergripande nivå men kan anses tillräcklig. Det går också att sluta sig till att förslaget hade kunnat beröra fler aspekter, såsom arbetsplaner och andra tillstånd men att detta inte är en lösning som har valts. Regelrådet finner att det är svårt att se några alternativa lösningar för att åtgärda förslagets syfte än någon form av förlängning av undersökningstillstånden. Det skulle såvitt Regelrådet kan förstå ha varit möjligt att föreslå någon annan tidsperiod för förlängningen och förslaget hade kunnat ges en utformning där fler aspekter av regleringen berördes. Sådana frågor har också förslagsställaren nämnt. Utifrån förutsättningarna i ärendet kan alternativa lösningar anses tillräckligt redovisade.

Regelrådet finner redovisningen av alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd godtagbar.

Förslagets överensstämmelse med EU-rätten

Det anges i remissen att både den europeiska gröna given, med det övergripande målet att göra Europa klimatneutralt, och EU:s industristrategi ser tillgången på metaller och mineral som en strategisk säkerhetsfråga för att kunna uppfylla sin ambition. Vidare anges i konsekvensutredningen att förslaget inte bedöms ha någon påverkan på de åtaganden som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

Regelrådet gör följande bedömning. Det framgår att förslagsställaren bedömer att förslaget inte har någon påverkan på de åtaganden som följer av Sveriges anslutning till EU. Det skulle visserligen ha kunnat göra beskrivningen något tydligare om skälen för denna bedömning förklarats, men det väsentliga är att bedömningen framgår. Det har ett värde att det dessutom anges hur förslaget förhåller sig till mer övergripande politiska målsättningar som formulerats på den europeiska nivån.

Regelrådet finner redovisningen av förslagets överensstämmelse med EU-rätten godtagbar.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

Det anges i remissen att med anledning av den ännu pågående spridningen av sjukdomen covid-19 bör det säkerställas att adekvata åtgärder kan vidtas för att förebygga och minska negativa effekter på viktiga samhällsfunktioner och människors liv, hälsa och arbete. De föreslagna ändringarna anges – i likhet med tidigare ändringar i minerallagen som motiverats av spridningen av covid-19 – vara avsedda att motverka pandemins allvarliga konsekvenser för prospekteringsbolagen och för gruvindustrin. Det finns för närvarande giltiga undersökningstillstånd som löper ut under sommaren 2022 och där det saknas möjlighet till ytterligare förlängning. Det anges därför vara viktigt att de förlängda giltighetstiderna kan börja gälla så snart som möjligt. Lagändringarna bör träda i kraft den 10 juni 2022. Inget anges om behov av speciella informationsinsatser.

Regelrådet gör följande bedömning. Det framgår tillräckligt tydligt vilka överväganden som ligger till grund för valet av tidpunkt för ikraftträdande. Däremot är det en brist att inget sägs om behovet av informationsinsatser.

Regelrådet finner redovisningen av särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande godtagbar.

Regelrådet finner redovisningen av behovet av speciella informationsinsatser bristfällig.

Berörda företag utifrån antal, storlek och bransch

Det anges i konsekvensutredningen att de företag som berörs av förslaget är de som har undersökningstillstånd som var giltiga den 1 juli 2020 och som fortfarande är giltiga den 9 juni 2022. Som angetts ovan fanns det 585 gällande undersökningstillstånd den 10 december 2021. Av dessa beräknas ca 406 undersökningstillstånd omfattas av förslaget. Det anges i remissen att prospekteringsbolagen ofta är små och specialiserade på just prospektering efter potentiellt utvinningsbara mineralfyndigheter. De saknar därför intäkter från egen gruvproduktion och är beroende av externt kapital för att kunna fortsätta sin verksamhet.

Det anges också i remissen att vid årsskiftet 2021/22 fanns det 12 aktiva gruvor i Sverige. Samtliga var metallgruvor. Sverige har under mycket lång tid byggt upp industriella värdekedjor runt de malmer som bryts i landet. Vidare anges att Sverige producerade bland annat 93 procent av all järnmalm, 34,4 av all zink, 32,8 av allt bly, 18,8 procent av allt guld och 10,7 procent av all koppar inom EU 2020. Sveriges gruvkluster anges stå för ca 8 procent av den totala svenska exporten. Den malm som bryts ange ha stor betydelse, inte bara som insatsvara, utan för Sveriges möjligheter att utveckla och bibehålla sin ledande position inom tillverkning av gruvteknikutrustning, miljöteknik såväl som produkter tillverkade av exempelvis specialstål. De befintliga gruvbolagen anges i sin tur vara helt beroende av prospektering för att kunna ha framförhållning i sin verksamhet och försäkra sig om att det finns framtida malmreserver.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns en tillräcklig beskrivning av de berörda företagens branschtillhörighet. Det är apropå detta värdefullt att det också har beskrivits de beroenden som finns mellan företag som sysslar med prospektering och andra företag som ingår i samma värdekedja. Det framgår också att prospekteringsbolagen ofta är små, vilket är värdefull information även om det hade varit önskvärt om det också framgick vilka kriterier som förslagsställaren tillämpat för att bedöma företagens storlek. Det finns ingen information om företagens antal. I den tidigare remiss som Regelrådet yttrade sig över år 2020 (se Regelrådets yttrande RR 2020-311) angavs det finnas ett hundratal aktiva bolag. Det borde ha kunnat anges om förslagsställaren bedömer att detta fortfarande gäller eller om antalet bedöms ha förändrats på något sätt. Utifrån det som förslagsställaren beskriver om de problem som de aktuella företagen har behövt hantera är det inte självklart att antalet är detsamma idag, även om det skulle kunna vara fallet. Sammantaget finner Regelrådet att det utifrån förutsättningarna i ärendet finns tillräcklig information om företagens storlek och bransch men att det borde ha varit möjligt att vara åtminstone något tydligare när det gäller företagens antal.

Regelrådet finner redovisningen av företagens bransch och storlek godtagbar.

Regelrådet finner redovisningen av företagens antal bristfällig.

Påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet

I konsekvensutredningen anges att med de föreslagna ändringarna reduceras risken för kapitalförstöring på grund av att undersökningstillstånd förfaller till följd av uteblivna möjligheter att bedriva undersökning inom utsatt tid. De föreslagna ändringarna minskar också de negativa konsekvenserna av reserestriktioner och rekommendationer som har införts för att minska smittspridningen av covid-19. De företag som är i slutskedet av sin undersökningsverksamhet får genom de föreslagna ändringarna en utökad möjlighet att slutföra de undersökningar som krävs för att upprätta ansökan om bearbetningskoncession. Även markägare och innehavare av särskild rätt påverkas av de föreslagna ändringarna. Det

förekommer till exempel att undersökningsarbete bedrivs inom renskötselområden. De föreslagna ändringarna innebär att giltighetstiden förlängs med ett år. Enligt SGU:s bedömning är det fråga om samma åtgärder som ändå skulle ha utförts under normala förhållanden som nu i stället kommer att utföras vid en senare tidpunkt. Det sammanlagda antalet arbetsdagar som arbeten faktiskt utförs på en fastighet bedöms därmed inte bli fler genom förslaget. Därtill bedöms prospekteringsarbeten i de flesta fall inte medföra någon störning av betydelse. I enlighet med vad som tidigare nämnts bedöms förslaget inte påverka möjligheten för markägare och innehavare av särskild rätt att komma med synpunkter på arbetsplaner.

Som refererades i detta yttrandes avsnitt om bakgrund och syfte anges det i remissen att för de företag som befinner sig i tidigare skeden av prospekteringsarbetet och därmed har möjlighet att ansöka om ytterligare förlängning är en ansökan om förlängning förenad med arbete för tillståndshavaren. Om ansökan avslås kan det innebära ytterligare arbete för tillståndshavaren i form av ett överklagande. Det innebär att den som vill ansöka om förlängning också måste ha resurser för att göra det.

Förslaget anges också möjliggöra fortsatt prospektering av de metaller som kommer att krävas för klimatomställningen samtidigt som möjlighet för framtida utvinning och förädling av dessa metaller inte redan på ett tidigt stadium förhindras.

Regelrådet gör följande bedömning. Det saknas kvantifiering av eventuella kostnadsförändringar som förslaget skulle kunna medföra. I detta fall borde det, såvitt Regelrådet kan förstå, framför allt handla om att kostnader för nya ansökningar kan undvikas. Det går att sluta sig till att det borde röra sig om sådant arbete för ansökningar och i samband med ett eventuellt överklagande som förslagsställaren nämnt. Det borde ha varit möjligt att beskriva detta något tydligare och det är en brist att så inte har skett. Beskrivningen av påverkan på fortsatt verksamhet är däremot tydlig.

Regelrådet finner redovisningen av påverkan på berörda företags kostnader och tidsåtgång bristfällig.

Regelrådet finner redovisningen av påverkan på berörda företags verksamhet godtagbar.

Påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag

Det anges i remissen att de befintliga gruvbolagen är helt beroende av prospektering för att kunna ha framförhållning i sin verksamhet och försäkra sig om att det finns framtida malmreserver. Som också har refererats ovan anges malm har en stor betydelse, inte enbart som insatsvara utan som en förutsättning för andra branscher där det anges att svenska företag har en ledande ställning.

Regelrådet gör följande bedömning. Det kan anses finnas information i konsekvensutredningen som ger en bild av att förslaget skulle kunna ha en positiv påverkan, på marginalen, för ett antal svenska företags relativa konkurrenskraft. Beskrivningen hade med fördel kunnat utvecklas för att tydligare visa vad konsekvenserna skulle kunna vara på företagsnivå. Befintlig beskrivning innehåller emellertid relevant information.

Regelrådet finner redovisningen av påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag godtagbar.

Regleringens påverkan på företagen i andra avseenden

Inget anges om regleringens påverkan på företagen i andra avseenden.

Regelrådet finner inget som uppenbart talar för en sådan påverkan. Avsaknaden av information är därför inte en väsentlig brist.

Regelrådet finner, utifrån förutsättningarna i ärendet, avsaknaden av information om reglernas påverkan på företagen i andra avseenden godtagbar.

Särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning

Inget anges om särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning.

Regelrådet gör följande bedömning. Det anges att prospekteringsbolagen ofta är små och det kan inte uteslutas att de mindre prospekteringsbolagen, och eventuella andra mindre berörda företag kan ha större nytta av förslaget än större bolag. Det hade varit motiverat att ge något tydligare information om detta.

Regelrådet finner redovisningen av särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning bristfällig.

Sammantagen bedömning

Regelrådet finner att konsekvensutredningen i flertalet avseenden håller tillräcklig kvalitet. Det finns visserligen brister i beskrivningen av kostnadspåverkan och särskilda hänsyn till små företag och beskrivningen av hur företag påverkas skulle också ha kunnat förtydligas i andra avseenden. Det är positivt att beskrivningen av förslagets överensstämmelse med EU-rätten är tydligare i denna remiss än vad som var fallet i den remiss som Regelrådet yttrade sig över i oktober 2020. Samtidigt var beskrivningen av berörda företags antal tydligare i det tidigare ärendet. Mot bakgrund av att förslaget även denna gång är en mindre regelförändring vars konsekvenser, såvitt Regelrådet kan bedöma, borde vara huvudsakligen gynnsamma för berörda företags verksamhet kan beskrivningen sammantaget i alla händelser anses tillräcklig givet förutsättningarna i ärendet.

Regelrådet finner därför att konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Stöd till regelgivare i konsekvensutredningsarbetet finns i [Tillväxtverkets handledning för konsekvensutredning](#).

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 9 mars 2022.

I beslutet deltog: Claes Norberg, ordförande, Anna-Lena Bohm, Hans Peter Larsson och Lennart Renbjer.

Ärendet föredrogs av: Per Högström.

Claes Norberg
Ordförande

Per Högström
Föredragande